

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku M. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 maja 2017 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w G.
z dnia 18 stycznia 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 stycznia 2017 r. Sąd Apelacyjny w G., III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił wniesioną przez M. G. skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 26 marca 2014 r. w sprawie o podstawę wymiaru składek, sygn. III AUa (...). Skarżący powołał się na podstawę wznowienia przewidzianą w art. 401¹ k.p.c., wskazując na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 2015 r. w sprawie SK 9/14 (OTK-A 2015 nr 9, poz. 153; Dz.U. z 2015 r., poz. 1808), stwierdzający niezgodność z art. 92 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 3 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej a także przepisów § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w

sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 2236) w zakresie, w jakim dotyczy pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców uzyskujących przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych niższe niż przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.).

Organ rentowy wniósł o oddalenie skargi lub jej odrzucenie z powodu niezachowania terminu przewidzianego w art. 407 § 2 k.p.c.

Trybunał Konstytucyjny w przytoczonym wyroku z dnia 28 października 2015 r. określił termin utraty mocy obowiązującej przepisu, którego dotyczył z upływem dwunastu miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. W ocenie Sądu Apelacyjnego, niedopuszczalność retrospektywnego skutku wyroku Trybunału Konstytucyjnego nakazywała przyjęcie, że przepis, co do którego Trybunał Konstytucyjny orzekł o odroczeniu utraty mocy obowiązującej, musi być do tego czasu uznany za zgodny z Konstytucją. Oznacza to, że ustanowiony w art. 407 § 2 k.p.c. trzymiesięczny termin liczony „od dnia wejścia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w życie” w niniejszej sprawie rozpoczął bieg w dniu 6 listopada 2016 r.

Skarga o wznowienie postępowania została złożona w dniu 4 lutego 2016 r., a więc z uchybieniem temu terminowi, gdyż nie można wznowić postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem tylko z tej przyczyny, że moc obowiązująca określonego aktu normatywnego wygaśnie w przyszłości. Tak twierdząc, Sąd Apelacyjny powołał się na uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004 nr 9, poz. 136, z dnia 24 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005 nr 4, poz. 61 i z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006 nr 5, poz. 81, oraz wyrok z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 31 i postanowienie z dnia 14 listopada 2008 r., V CZ 73/08, niepubl.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny uznał, że nie zachodziła podstawa wznowienia postępowania przewidziana w art. 401¹ k.p.c., gdyż przytoczony wyrok

Trybunału Konstytucyjnego nie odnosi się do przedmiotu sprawy objętej skargą o wznowienie, tzn. ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców z wyłączeniem części ich wynagrodzenia w wysokości równowartości diet wypłaconych przed dniem 1 sierpnia 2010 r.

W zażaleniu skarżący zarzucił naruszenie art. 48 § 3 k.p.c. w wyniku udziału w wydaniu zaskarżonego postanowienia sędziów, którzy uczestniczyli „w wydaniu wyroku zapadłego na skutek apelacji odwołującego w stosunku do organu rentowego opartego o ten sam stan faktyczny i prawny, jak orzeczenie objęte skargą” (nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c.), oraz wytknął naruszenie art. 410 § 1 w związku z art. 401¹ i 407 § 2 k.p.c., a także art. 190 § 3, 45 § 1 oraz 2 Konstytucji przez błędne przyjęcie, że po ogłoszeniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego niekonstytucyjna norma prawna może stanowić podstawę orzekania.

Skarżący wyniósł o uchylenie skarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w celu rozpoznania skargi o wznowienie postępowania oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania zażaleniowego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Na podstawie art. 401¹ k.p.c., można żądać wznowienia postępowania również wtedy, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Tę właśnie podstawę wznowienia postępowania wskazał skarżący, uzasadniając jej wystąpienie rozstrzygnięciem w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 2015 r., SK 9/14. W sytuacji określonej w

art. 401¹ k.p.c., skargę o wznowienie, stosownie do art. 407 § 2 k.p.c., wnosi się w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Niepodważalne jest stwierdzenie zawarte w art. 190 ust. 3 Konstytucji, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Nie ma uzasadnionych podstaw argument, że jeżeli Trybunał skorzystał z uprawnienia określonego w art. 190 ust. 3 *in fine* Konstytucji, termin zaczyna biec w innej chwili niż chwila ogłoszenia orzeczenia, a w szczególności od chwili utraty mocy obowiązującej przepisu, którego dotyczył.

Przyjęcie tezy Sądu Apelacyjnego prowadzi zresztą do wniosku, że skarga w niniejszej sprawie została złożona przed terminem, a więc temu terminowi nie uchybia; jako oczywiście niespóźniona, z tego powodu nie jest niedopuszczalna.

Jeżeli o naruszeniu terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania miałyby świadczyć to, że na skutek przedwczesnego wniosku, zgłoszonego przed utratą mocy przepisu stanowiącego podstawę wznowianego wyroku, postępowanie nie mogłoby być wznowione, dochodziłoby do przeniesienia badania kwestii terminu wniesienia skargi decydującego o dopuszczalności skargi na etap kontroli dopuszczalności wznowienia postępowania (*iudicium rescindens*). W strukturze postępowania ze skargi o wznowienie, która obejmuje badanie dopuszczalności skargi, ocenę dopuszczalności wznowienia oraz ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy, badanie, czy obowiązuje norma prawna wcześniej przyjęta za podstawę rozstrzygnięcia należy do merytorycznej oceny skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2009 r., III UK 20/09, OSNP 2011 nr 1-2, poz. 25).

Stwierdzając, że „nie można wznowić postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem tylko z tej przyczyny, że moc obowiązująca określonego aktu normatywnego wygaśnie w przyszłości”, Sąd drugiej instancji wykroczył poza ocenę kwestii procesowych i rozszerzył rozpoznanie sprawy na tym etapie o ocenę istnienia podstaw wznowienia, czyli warunków, od spełnienia których uzależnione jest ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy. Poza ten etap postępowania wkracza również stwierdzenie Sądu Apelacyjnego, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 2015 r. nie odnosi się do przedmiotu sprawy objętej skargą o wznowienie.

Uzasadnia to uchylenie zaskarżonego postanowienia (art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁶ k.p.c.).

r.g.